

تارا آخوندی تورانی دبیر ادبیات منطقه پنج تهران دبیرستان سمیه

نمونه سوالات انتخابی از دروس تاریخ ادبیات

علوم فنون ادبی دهم - درس 10

زبان و ادبیات فارسی در سده های پنجم و ششم و ویژگی های سبکی آن

1- چه عواملی موجب پیشرفت و گسترش زبان فارسی از قرن سوم تا میانه قرن پنجم شد؟

1- گرایش شاهان در جلب عالمان و ادیبان به دربار

2- لشکرکشی ها و فتوحات غزنویان

3- توسعه مدارس و مراکز تعلیم

2- چه پدیده هایی از قرن سوم تا نیمه اول قرن پنجم در زبان فارسی رخ داد؟

1- گسترش فارسی دری و آمیزش آن با کلمات و لغات نواحی مرکزی و غربی ایران

2- درآمیختن زبان فارسی با لغات زبان عربی

3- آمیختگی با واژه ها نام ها و لقب های غیر رایج در عصر غزنوی و سلجوقی

3- چرا آمیختگی و ترکیب زبان عربی و فارسی در قرن های سوم تا پنجم زیاد شد؟

زیرا در مدارس باید علوم دینی و ادبی تحصیل می شد به همین سبب شاعران و ادیبان با زبان و ادبیات عربی آشنا می شدند

4- چرا در قرن های سوم تا پنجم زبان فارسی در هندوستان و خارج از ایران نشرو گسترش یافت؟

زیرا محمود غزنوی و جانشینان او بارها به هند لشکرکشی کردند و زبان فارسی در هند نه تنها به عنوان زبان سیاسی و نظامی ، بلکه زبان مقدس قلمداد گردید.

5- دوغزل سرای مهم را در قرن ششم نام ببرید. سنایی و انوری

6- دو شاعر مهم اهل آذربایجان را در قرن ششم نام ببرید. خاقانی و نظامی

7- عراق عجم در کدام منطقه بود و از نظر ادبی چه اهمیتی دارد؟

در نیمه دوم قرن ششم در نواحی مرکز ایران و فارس مرکز ادبی مهمی شکل گرفت که در این مرکز شاعران و نویسندگان معروف از اصفهان، ری و همدان ظهور کردند مثل عبدالرزاق اصفهانی

8- مهم ترین عوامل ظهور سبک عراقی چه بود؟

1) در نیمه ی اول قرن ششم سبک شعر عوض شد 2) موضوعات شعر متنوع شد مثل: مدح، طنز، هجو، وعظ و حکمت، داستان سرایی، تغزل و حماسه 3- برخی از شاعران از ادبیات عرب و مضامین شعری آنان تاثیر پذیری داشتند

9- دو شاعر را نام ببرید که از مدح شاهان پرهیز می کردند؟ ناصر خسرو و سنایی غزنوی

10- چرا سنایی غزنوی در شعر قرن ششم دگرگونی به وجود آورد؟

زیرا او اول مدیحه گو بود سپس به سمت معنویات رفت و این تحول روحیه ی سنایی باعث شد به پیروی از او شاعران دیگر هم به تصوف و عرفان روی آورند. مثل عطار و مولانا و...

11- موضوعات برجسته شعر قرن ششم بیشتر چه چیزهایی بود؟

شکایت از روزگار، دل بریدن شاعران از دنیا، حکمت و دانش و اندیشه های دینی- بدبینی نسبت به دنیا و...

12- نثر فارسی در چه دوره ای به پختگی و کمال رسید؟

نثر فارسی در قرن چهارم ظهور کرد و در قرن ششم و اوایل قرن هفتم به پختگی و کمال رسید.

13- نثر فارسی در قرن پنجم و ششم چگونه بود؟ نثر ساده به کمال رسید و نثر مصنوع هم رایج شد

14- نثر موزون چیست؟

نوعی نثر فنی است که نویسنده در آن تا می تواند از انواع سجع (متوازی، مطرف، متوازن) در کلام خود می آورد. پس کلام نویسنده آهنگین و موزون می شود و بهترین نثر موزون را در قرن ششم خواجه عبدا... انصاری می گفته.

15- چه کسی به تقلید از خواجه عبدا... انصاری نثر موزون نوشت؟

ابوالفضل میبیدی کتاب کشف الاسرار و عده الابرار را نوشت.

16- ویژگی های نثر فنی چیست؟

- 1) در این نثر ، آرایه های ادبی فراوان است.
- 2) اصطلاحات علمی زیاد است
- 3) مثال ها و شعر های زیادی از عربی وارد آن شده . مثل کتاب کلیله و دمنه نصرالله منشی

17- ویژگی ها و قلمرو های زبانی شعر قرن های پنجم و ششم را نام ببرید.

- 1) لغات قدیمی و مهجور سبک خراسانی در شعر این دوره کم است. و لغات جدید در آن زیاد است
- 2) شعر از سادگی به سمت دشواری رفته
- 3) لغات ترکی ، مغولی و عربی وارد زبان فارسی شده

18- ویژگی ها و قلمروهای ادبی شعر قرن پنجم و ششم را نام ببرید.

- 1) توجه به آرایه های ادبی
- 2) ردیف های فعلی و اسمی دشوار
- 3) رواج قالب های شعری به ویژه غزل و مثنوی
- 4) رواج داستان نویسی به ویژه منظومه هتی داستانی

19- قلمروها و ویژگی های فکری شعر قرن پنجم و ششم را نام ببرید.

- 1) حس دینی در اشعار دیده می شود
- 2) فاصله گرفتن غزل از عشق زمینی
- 3) اصطلاحات عرفانی وارد شعر شده

4) شکایت و انتقاد در شعر دیده می شود

5) فراوانی وعظ و اندرز در شعر

6) رواج هجو در شعر

7) رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی

20- ویژگی های عمده نثر فارسی در قرن های پنجم و ششم را نام ببرید.

1) استفاده از انواع آرایه های ادبی در نثر مثل موازنه ،سجع،مراعات نظیر،تشبیه و...

2) کاربرد لغات عربی و ترکی و مغولی و اصطلاحات علمی و فنی در نثر

3) آوردن آیات و احادیث و اشعار در نثر

4) استفاده از ترکیبات دشوار

5) حذف افعال به قرینه

6) رواج نثر داستانی، تمثیلی و عرفانی

7) آوردن مترادفات و توصیف های فراوان

21- چهار کتاب منثور در قرن پنجم و ششم را نام ببرید.

کلیله و دمنه ، قابوس نامه ، تاریخ بیهقی ، چهار مقاله ی نظامی عروضی-مقامات حمیدی